

3.2.3.2 Návrh podle nové právní úpravy zákona o zvláštních řízeních soudních

Rovněž podle navrhované právní úpravy není možné řízení zahájit bez návrhu, když podle § 401 ZZŘ předběžné opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí je možné vydat jen na návrh.

Novinkou je možnost učinit návrh na zahájení řízení ústně do protokolu (§ 14 ZZŘ).

Pokud jde o **náležitosti návrhu**, procesní úprava správně kopíruje úpravu hmotněprávní, *návrh musí obsahovat též vylíčení skutečností, které osvědčují, že je společné bydlení navrhovatele a odpůrce v domě nebo bytě, ve kterém se nachází společná domácnost, pro navrhovatele nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči navrhovateli nebo jinému, kdo ve společné domácnosti žije, anebo vylíčení skutečností, které osvědčují nežádoucí sledování nebo obtěžování navrhovatele* (§ 402 odst. 1 ZZŘ). Z uvedeného by se mohlo podávat, že předběžné opatření podle § 400 ZZŘ poskytuje jen teritoriální ochranu. Toto ustanovení je však nutné vykládat ve spojení s § 405 odst. 1 ZZŘ, jež obsahuje katalog opatření, jež soud může předběžným opatřením uložit, spadá sem rovněž zákaz setkávání se s navrhovatelem a nebezpečné pronásledování. Navrhovatel tedy uvede, proč je soužití s odpůrcem nesnesitelné, ale kromě opuštění společného obydlí se bude domáhat rovněž zdržení se setkávání s navrhovatelem (tedy personální ochrany).

3.2.4 Rozhodnutí o návrhu

3.2.4.1 Lhůty podle stávající právní úpravy

Podle ustanovení § 75c odst. 2 OSŘ *o návrhu na předběžné opatření rozhodne předseda senátu bezodkladně. Není-li tu nebezpečí z prodlení, může předseda senátu o návrhu na předběžné opatření podle § 76a rozhodnout až do uplynutí 24 hodin poté, co byl podán, o návrhu podle § 76b až do 48 hodin poté, co byl podán, a o návrhu na jiné předběžné opatření až do uplynutí sedmi dnů poté, co byl podán.*

Prvotní časový úsek, ve kterém by měl soud prvního stupně rozhodnout, je stanoven termínem „bezodkladně“. Nejzazší je přitom lhůta 48 hodin. Tuto maximální lhůtu může předseda senátu využít jen tehdy, není-li tu nebezpečí z prodlení. Vzhledem ke skutečnosti, že u předběžných opatření podle § 76b OSŘ se neskládá jistota,²⁷⁷ není nutné čekat s rozhodnutím do dalšího

²⁷⁷ Ustanovení § 75b odst. 3 OSŘ.

dne.²⁷⁸ Lhůta 48 hodin se nám ovšem jeví jako adekvátní. Je nutné si uvědomit, že pokud jde o takzvanou „horkou fázi“, kdy se násilí aktuálně děje, případně hrozí, pak je na místě, aby ohrožená osoba volala na linku 158 a aby došlo k policejnímu vykázání, které slouží právě pro tyto účely. Pokud nejde o „horkou fázi“, pak je na místě podání návrhu na vydání předběžného opatření. Lhůta je stanovena adekvátně také proto, že návrhy na vydání předběžného opatření nejsou ve všech případech dostatečné, zejména vylicení rozhodujících skutečností bývá spíše „sporé“. Není tomu ani tak proto, že by „nebylo o čem psát“, ale spíš kvůli vlivu domácího násilí na ohroženou osobu, která násilí spíš minimalizuje (tržnou ránu o délce deset cm popisuje jako lehké škrábnutí). Předseda senátu je poté nucen zjistit skutkový stav operativně. V praxi to znamená, že zjistí telefonní číslo na ohroženou osobu a předvolá ji k doplnění návrhu. Zajímavé je, že někdy zjistí, že návrh, který na něj působil jako jasné domácí násilí, byl jen zdařilým literárním dílem falešné oběti domácího násilí. V kratší lhůtě než 48 hodin by předseda senátu nedostatky návrhu nestačil odstranit. I tato lhůta je krátká a ne vždy se podaří ohroženou osobu kontaktovat, ale je zde alespoň šance to stihnout.

Lhůtu k rozhodnutí o předběžném opatření, resp. o odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně stanoví občanský soudní řád také odvolacímu soudu. Podle § 218b OSŘ *odvolací soud rozhodne o odvolání proti rozhodnutí o předběžném opatření podle § 76 odst. 1 písm. b), § 76a, § 76b do sedmi dní od předložení věci odvolacímu soudu.*

Co však stávající právní úprava neobsahuje, je lhůta pro předložení spisu odvolacímu soudu. Spis je proto mnohdy odvolacímu soudu předkládán až poté, co uplyne doba trvání předběžného opatření.

3.2.4.2 Lhůty podle zákona o zvláštních řízeních soudních

Také podle nové právní úpravy soud o návrhu na nařízení předběžného opatření rozhodne do 48 hodin bez jednání (§ 404 ZZŘ). Zajímavé je, že zákon již nestanoví, že soud rozhodne bezodkladně, nejdéle do 48 hodin. Chybí tedy prvotní lhůta „bezodkladně“, což nepovažujeme za šťastné.

Lhůta pro rozhodnutí odvolacího soudu je stanovena na sedm dní (§ 409 odst. 2 ZZŘ).

Nově je upravena 15denní **lhůta pro předložení věci** s odvoláním odvolacímu soudu (§ 409 odst. 1 ZZŘ), což hodnotíme kladně, neboť s předložením

---

²⁷⁸ Jistotu totiž návrhvatel musí podle § 75b odst. 1 OSŘ složit v den podání návrhu na vydání předběžného opatření. Soud proto nemůže návrh odmítnout celý den, kdy byl návrh podán.

spisu odvolacímu soudu není možné „otálet“ tak, že odvolací soud rozhoduje v době, kdy doba trvání předběžného opatření uplynula.

3.2.4.3 Zásady rozhodování podle stávající právní úpravy

Stejně jako u ostatních předběžných opatření platí při rozhodování o předběžném opatření podle § 76b OSŘ zásada, podle které *soud rozhoduje bez slyšení účastníků* (§ 75c odst. 3 OSŘ). Soud rozhoduje jen na základě návrhu a listin, které jsou k návrhu přiloženy. Proto pokud se v odvolání proti rozhodnutí o předběžném opatření ta či ona strana dovolává skutečnosti, že v řízení nebyla před rozhodnutím o předběžném opatření slyšena, je její námitka bezpředmětná. Podle dalších zásad, kterými je rozhodování ovládáno, soud rozhoduje bez jednání a podkladem rozhodnutí nejsou výsledky dokazování. Tyto zásady nejsou explicitně vyjádřeny v části týkající se předběžných opatření, je nutné vyjít z ustanovení § 115 odst. 1 OSŘ, dle kterého se jednání nařídí k projednání věci samé, věcí samou pak není rozhodnutí o předběžném opatření. Pokud jde o dokazování, to se provádí dle § 122 odst. 1 OSŘ při jednání. Pokud tedy není nařízeno jednání, neprovádí soud ani dokazování. Odvolatelé často vidí nesprávnost rozhodnutí soudu o předběžném opatření v tom, že soud nenařídil jednání, rozhodl jen na základě skutečností obsažených v návrhu na nařízení předběžného opatření a listin předložených s návrhem. V tom ale ve skutečnosti spočívá princip rozhodování o předběžných opatřeních, a tudíž nemůže jít o vadu, která by měla za následek nesprávnost rozhodnutí ve věci [§ 219a odst. 1 písm. a) OSŘ]. Poslední zásada je uvedena v ustanovení § 75c odst. 4 OSŘ, podle kterého *pro předběžné opatření je rozhodující stav v době vyhlášení (vydání) usnesení soudu prvního stupně*. Soudy mohou přihlídnout jen k tvrzením a důkazům, které byly uplatněny do rozhodnutí soudu prvního stupně. K tomu, co navrhopatel nebo osoba, proti které návrh směřuje, uvedou poté, co o předběžném opatření rozhodl soud prvního stupně, odvolací soud nemůže přihlídnout. Stejně tak nemůže přihlídnout k listinám, které soud prvního stupně neměl při rozhodování k dispozici.²⁷⁹ Praxe jde, pokud jde o zásady rozhodování, ruku v ruce s teorií. Zmínili bychom například usnesení Krajského soudu v Brně, č. j. 13 Co 40/2009-48. V odůvodnění usnesení Krajský soud v Brně konstatoval, že řízení o předběžném opatření, s ohledem na potřebu zajištění rychlé ochrany osob, *nedává možnost zjišťování stanoviska protistrany a provádění důkazního řízení k objasnění tvrzení protistrany*. K zásadě, dle které je pro rozhodnutí rozhodující stav v době vyhlášení usnesení soudu

²⁷⁹ DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád I. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 437 s.

prvního stupně, se Krajský soud v Brně, pobočka v Jihlavě, vyjádřil v usnesení vydaném ve věci, sp. zn. 54 Co 879/2009. V odůvodnění tohoto rozhodnutí konstatoval, že *pro rozhodnutí o předběžném opatření je rozhodující stav v době vyhlášení usnesení soudu 1. stupně. To znamená, že nemůže být v řízení o předběžném opatření přihlédnuto k tvrzením, k listinným nebo k dalším důkazům, které soud prvního stupně neměl k dispozici v době vyhlášení usnesení, a to bez zřetele k tomu, který z účastníků je uvádí nebo předkládá. Pro odvolací řízení to pak znamená, že účastníci nemohou v odvolání nebo v průběhu odvolacího řízení uvádět žádné nové skutečnosti nebo důkazy.*

3.2.4.4 Zásady rozhodování podle zákona o zvláštních řízeních soudních

Zákon o zvláštních řízeních soudních je založen na subsidiárním použití občanského soudního řádu (§ 1 ZZŘ). Speciální zásady pro řízení o předběžném opatření ve věcech domácího násilí nestanoví. Proto se použijí shora specifikované zásady, které zůstávají upraveny v občanském soudním řádu.

Jedinou novinkou předběžného opatření, která je upravena přímo v zákoně (ač doposud v praxi fungovala i bez toho), je fakt, že není navázáno na rozhodnutí ve věci samé, resp. předpokladem nařízení tohoto předběžného opatření není tvrzení, jakou žalobu hodlá navrhovatel podat ve věci samé, a to přesto, že o předběžných opatřeních zakotvených v zákoně o zvláštních řízeních soudních obecně platí, že *při nařízení předběžného opatření **uloží soud navrhovateli, aby ve lhůtě, kterou mu určí, podal soudu návrh na zahájení řízení; to neplatí, může-li být řízení ve věci zahájeno i bez návrhu*** (§ 12 odst. 2 ZZŘ). Obecně tedy bude muset navrhovatel v návrhu na nařízení předběžného opatření tvrdit, jaký návrh na zahájení řízení hodlá podat, aby soud „nemusel improvizovat“ při stanovení povinnosti navrhovateli podat návrh ve věci samé, ale tento návrh mohl převzít od navrhovatele.

3.2.4.5 Rozhodnutí o návrhu, který nemá náležitosti podle stávající právní úpravy

Návrh na předběžné opatření, který neobsahuje všechny náležitosti nebo který je nesrozumitelný anebo neurčitý, předseda senátu nemůže odmítnout, pokud pro tyto nedostatky nelze pokračovat v řízení. Ustanovení § 75a odst. 2 OSŘ totiž vylučuje aplikaci § 75a odst. 1 OSŘ, podle něhož předseda senátu takovýto návrh odmítne (a to bez toho, že by navrhovatele vyzýval podle § 43 OSŘ).

Soudy v takových případech nedostatky návrhu mohou odstranit operativně, předvolají navrhovatele či navrhovatelku a návrh doplní. Není to však

jejich povinnost stanovená zákonem. Pokud návrh není doplněn, zůstane nesrozumitelný nebo neurčitý a pro tento nedostatek nelze pokračovat v řízení, je návrh zamítnut. Zpravidla spočívá nedostatek návrhu v nedostatku vylíčení rozhodujících skutečností.

3.2.4.6 Rozhodnutí o návrhu, který nemá náležitosti podle zákona o zvláštních řízeních soudních

Podle ustanovení § 402 odst. 2 ZZŘ neobsahuje-li návrh všechny náležitosti, a pro tyto vady není možné o návrhu rozhodnout, soud vyzve navrhovatele vhodným způsobem k doplnění návrhu. Nedojde-li soudu doplnění návrhu ve lhůtě pro rozhodnutí nebo není-li možné navrhovatele vhodným způsobem ve lhůtě pro rozhodnutí vyzvat k doplnění návrhu, soud návrh odmítne. O tom musí být navrhovatel poučen. Ustanovení o opravení nebo doplnění podání, které neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo které je nesrozumitelné nebo neurčité, se nepoužije.

Nově by soud měl v případě návrhu, který neobsahuje všechny náležitosti a není proto možné o něm rozhodnout, vyzvat k doplnění. Ve výzvě by měl navrhovatele poučit o tom, jak má nedostatky návrhu odstranit a poučit jaké budou následky, když návrh nedoplní. Následkem přitom je odmítnutí návrhu. Vzhledem k tomu, že na rozhodnutí má soud 48 hodin, ne vždy se mu podaří navrhovatele kontaktovat, a pokud se mu to podaří, ne vždy stihne navrhovatel reagovat. I v takovém případě, kdy „se to nestihne“, soud návrh odmítne. Pokud by soud výzvu k doplnění návrhu posílal poštou v den, kdy je návrh podán na soud, musel by lhůtu k doplnění stanovit obratem. Protože zásilka dojde navrhovateli, pokud si ji převezme, druhý den, musí reagovat ještě v den, kdy je mu návrh doručen, jinak bude návrh odmítnut. Soud však může postupovat stejně jako doposud: předvolat si navrhovatele a návrh s ním doplnit. Pokud navrhovatele nesežene (nedovolá se mu), návrh odmítne. Navrhovateli pak samozřejmě nic nebrání v tom, podat nový, již perfektní návrh.

3.2.4.7 Jaké povinnosti může soud v rozhodnutí uložit podle současné právní úpravy

Podle ustanovení § 76b odst. 1 OSŘ předseda senátu uloží účastníku, proti kterému návrh směřuje, zejména, aby:

- a) opustil společné obydlí, jeho bezprostřední okolí, nezdržoval se ve společném obydlí, nevstupoval do něj,

- b) nevstupoval do bezprostředního okolí společného obydlí nebo navrhovatele a nezdržoval se tam,
- c) se zdržel setkávání s navrhovatelem, nebo
- d) se zdržel nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoli způsobem.

Katalog opatření, které soud může předběžným opatřením násilné osobě uložit, je stanoven pouze demonstrativně. Proto by soud mohl uložit i povinnosti jiné. V praxi jsme se ovšem s takovým případem nesetkali. Předně, soud je vázán návrhem a navrhovatelé jsou ve svých návrzích „konzervativní“.

Pojem „společné obydlí“ je definován v ustanovení § 74 odst. 5 OSŘ, jež upravuje místní příslušnost, a to jako dům, byt, místnost nebo jiný prostor společně obývaný s navrhovatelem.

Pokud se podíváme na dikci ustanovení § 76b odst. 1 OSŘ, pak u písmen a) a b) existuje vazba na společné obydlí. Násilné osobě se ukládá, aby opustila společné obydlí, nezdržovala se v něm (a nevstupovala do něj, stejně tak se nesmí zdržovat v bezprostředním okolí společného obydlí). Jde o takzvanou teritoriální ochranu. Někteří autoři ji nazývají ochranou v užším slova smyslu.²⁸⁰ U písmen c) a d) a části písmene b) vazba na společné obydlí není zmíněna. Hovoříme o personální ochraně. Proto se jeví, že mohou být aplikovány i ve vztahu k jiným případům ohrožování života, zdraví, svobody nebo lidské důstojnosti oběti, ne jen v případech domácího násilí. Judikatura soudů se ovšem ubírá jinou cestou. Předběžným opatřením vydaným dle ustanovení § 76b OSŘ chrání jen oběti domácího násilí, případně ex-partner stalkingu. Oběti „čistého“ stalkingu chrání prostřednictvím předběžného opatření podle § 76 OSŘ. Vychází z toho, co bylo uvedeno v části věnované příslušnosti soudu.

3.2.4.8 Jaké povinnosti může soud v rozhodnutí uložit podle zákona o zvláštních řízeních soudních

Zákon o zvláštních řízeních soudních v ustanovení § 405 odst. 1 zcela přebírá stávající katalog opatření, která je možné násilné osobě uložit. Opět jde o demonstrativní výčet povinností. S ohledem na vývoj právní praxe by bylo iluzorní očekávat náhlou změnu a ukládání povinností nových. S iniciativou by musela podle našeho názoru přijít intervenční centra, která sepisují návrhy.

Nová je v zákoně o zvláštních řízeních soudních **poučovací povinnost** soudu, kdy podle § 405 odst. 2 ZZŘ *soud v rozhodnutí poučí odpůrce o právu od-*

---

²⁸⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Právo proti domácímu násilí*. Skripta. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011.

nést si ze společného obydlí věci uvedené v § 493 a navrhovatele o dalších vhodných opatřeních směřujících k jeho ochraně, zejména o právu podat návrh na zahájení řízení ve věci samé. Soud navrhovatele poučí také o možnosti podat návrh na prodloužení doby trvání předběžného opatření dle § 410.

Poučení ve vztahu k ohrožené osobě vítáme, protože je lépe informována o svých možnostech.

3.2.4.9 Výjimky podle stávající právní úpravy

Podle ustanovení § 76b odst. 2 OSŘ výjimky vyplývající z plnění povinností uložených předběžným opatřením účastníku, proti kterému návrh směřuje, stanoví soud, a to s přihlédnutím k jeho oprávněným zájmům.

Podmínkou pro stanovení výjimek podle citovaného ustanovení je fakt, že to vyžaduje oprávněný zájem účastníka, proti kterému návrh směřuje. V praxi jde o případy, kdy se ohrožená a násilná osoba musí „potkávat“ u soudních jednání, případně při předávání nezletilých dětí. I když v posledně zmíněném případě je nutné zvážit, zda opravdu výjimku stanovit. Vodítkem přitom může být provedení testu proporcionality.

Podle teorie je možné o výjimkách rozhodnout i dodatečně bez návrhu, usnesením. Je možné stanovit, že výjimky trvají určitou dobu, jsou jednorázové či opakované.²⁸¹ V praxi se se samostatným rozhodnutím o výjimkách, přestože se taková možnost nabízí, nesetkáváme. Výjimky jsou ukládány jako opakované, nikoliv jednorázové a nebývají omezovány na určitou dobu. Bývají formulovány takto: „s výjimkou každého čtvrtka od 15 do 16 hodin v ordinaci PhDr. Petry Novákové“ nebo „s výjimkou kontaktu u ústních jednání soudu ve věci samé nebo jednání u správního orgánu“.

3.2.4.10 Výjimky podle zákona o zvláštních řízeních soudních

Návrh zákona s možností stanovení výjimek z plnění povinností uložených předběžným opatřením nepočítá. Tato možnost není zmíněna ani v ustanovení § 405 ZZŘ upravujícím rozhodnutí, ani na jiném místě. Popsanou absenci hodnotíme negativně. Protože výjimky z uvedeného pravidla se v řadě případů opravdu nabízejí. Na druhou stranu, za současné právní úpravy, soudy ke stanovení výjimek přistupují opravdu zřídka. Tudíž nejde o nedostatek zásadní. Je možné přijmout i takový výklad, že normování výjimek není po-

²⁸¹ DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 456 s.

třeba, a přesto je možné je stanovit. Takový výklad bude podle našeho názoru praktický.

3.2.4.11 Vykonatelnost rozhodnutí podle stávající právní úpravy

Podle ustanovení § 76d OSŘ usnesení, kterým bylo nařízeno předběžné opatření, je vykonatelné vyhlášením. Nedošlo-li k vyhlášení, je vykonatelné, jakmile bylo a) vydáno, jedná-li se o předběžné opatření podle § 76a a § 76b, b) doručeno tomu, komu ukládá povinnost, jedná-li se o předběžné opatření podle § 76. Pokud soud přistoupí k vyhlášení předběžného opatření, což se v praxi nestává, tak je předběžné opatření vykonatelné okamžikem vyhlášení rozhodnutí. Pokud předběžné opatření není vyhlášeno, což je ve skutečnosti pravidlem, je vykonatelné již vydáním, tj. okamžikem, kdy jej soud vyhotoví. A to bez ohledu na skutečnost, kdy dojde k jeho doručení. Je tomu tak proto, že k doručení rozhodnutí může dojít se značným časovým odstupem, přičemž ohroženou osobu je nutné chránit co nejdříve.

3.2.4.12 Vykonatelnost rozhodnutí podle zákona o zvláštních řízeních soudních

Podle ustanovení § 407 ZZŘ rozhodnutí podle § 405 je vykonatelné vydáním. Zákon o zvláštních řízeních soudních reaguje na fakt, že není úplně praktické rozhodnutí o předběžném opatření vyhlásit, a proto s touto variantou nepočítá a přímo pojí vykonatelnost jen s vydáním rozhodnutí. Změnou oproti stávající úpravě je také fakt, že vykonatelnost upravuje zákon o zvláštních řízeních soudních pro předběžné opatření ve věcech domácího násilí samostatně, zatímco v občanském soudním řádu je nyní vykonatelnost upravena pro všechna předběžná opatření společně v jednom ustanovení.

3.2.5 Doba trvání předběžných opatření

3.2.5.1 Doba trvání předběžného opatření podle současné právní úpravy²⁸²

Podle § 76b odst. 3 věty první OSŘ *předběžné opatření trvá jeden měsíc od jeho vykonatelnosti*. Toto ustanovení nečiní v praxi problémy, neboť je plně v souladu s úpravou vykonatelnosti i úpravou předběžných opatření obecně.

---

²⁸² Tato kapitola byla publikována jako článek ČUHELOVÁ, Kateřina. Kdy počíná a jak dlouho trvá předběžné opatření podle § 76b odst. 3 OSŘ. *Právní rozhledy*, roč. 19, č. 20/2011, s. 733.